

§ 43 NYT

109. Byggeri af hal over nedlagte dambrugsdamme

Et amtsråd gav efter naturfredningslovens § 43 et dambrug tilladelse til at etablere et recirkulationsanlæg. I etableringen indgik en stålbuehal, som skulle anbringes over nogle gamle, ikke-fungerende fiskedamme. De var omfattet af § 43, fordi der var udviklet et naturligt plante- og dyreliv som ville forsvinde ved anlægget. Amtsrådet mente imidlertid ikke, at naturfredningsloven kunne benyttes til at modsætte sig eller pålægge vilkår overfor halbyggeriet, som er erhvervsmæssigt nødvendigt. Derfor blev der i afgørelsen ikke stillet vilkår om udførelsen af hallen, men alene givet en henstilling om farvevalg.

En naturorganisation klagede over amtsrådets tilladelse, idet man anså, at byggeriet ville virke landskabeligt skæmmende.

Skov- og Naturstyrelsen svarede amtsrådet, at der i forbindelse med etablering af haller over fungerende damme ikke skal indhentes tilladelse efter naturfredningslovens § 43. Det fremgår af en dom, som er afsagt af Højesteret i december 1990, og som er omtalt i § 43 NYT, indrykning 103.

I forbindelse med anlæg i ikke-fungerende damme, som er omfattet

af naturfredningslovens § 43 på grund af udviklingen af naturlig vegetation og dyreliv, skal der derimod indhentes tilladelse efter § 43, fordi der er tale om genoptagelse af dambruget og nedlæggelse af § 43-områder, selvom det foregår i gamle damme inden for dambrugets område, og nye § 43-arealer ikke tages i brug. I en sådan afgørelse kan der stilles vilkår om, at en hal ikke må opføres ved ansøgningstidspunktet eller senere, og der kan stilles vilkår vedrørende byggeriet.

I den konkrete sag gav Skov- og Naturstyrelsen tilladelse til opførelsen, idet der lagdes vægt på, at der ville ske en forbedring af vandmiljøet, men styrelsen satte desuden som vilkår, at hallen skulle udføres efter aftale med amtskommunen med hensyn til materialer, form og farve.

Note: Den selvstændige godkendelsesordning for dambrug er bortfaldet i naturbeskyttelseslovens § 3. Efter naturbeskyttelseslovens ikrafttræden varetages den landskabelige kontrol med etablering, ændring og udvidelse af dambrug gennem de almindelige regler i naturbeskyttelseslovens § 3 samt gennem reglerne i planlægningsloven. Etablering m.v. af dambrug vil derfor fremover kun kræve en selvstæn-

dig dispensation fra § 3, hvis etableringen medfører ændring af tilstanden af et § 3-område.

(Skr. af 26/8-91, j.nr. SN 4312/12 0035)

110. Ingen adgang til aktindsigt i sager, der er overgivet til politiet

Efter § 2 i lov om offentlighed i forvaltningen (L 572 af 19. december 1985) gælder loven ikke for sager indenfor strafferetsplejen.

Skov- og Naturstyrelsen udtalte på denne baggrund i en konkret sag vedrørende § 43, at når en forvaltningsmyndighed har overgivet en sag til politiet med henblik på strafferetlig forfølgning, er også den administrative sag, der ligger til grund for politianmeldelsen, fra det tidspunkt undtaget fra retten til aktindsigt, idet sagen herefter i det hele må behandles efter retsplejelovens regler.

111. Landsretsdømme stadfæster påbud om at fjerne beplantning på mose- og hedeareal

Et amtsråd meddelte i henhold til naturfredningslovens § 43 afslag på en ansøgning om tilladelse til beplantning med nåletræer på et hedemoseareal, efter at der var sket en rydning af arealet uden forudgående tilladelse. Ejeren påklagede dette afslag til Skov- og Naturstyrelsen, som stadfæstede afslaget under henvisning til, at naturtypen er sjælden, at der generelt skal tungtvejende grunde til at tillade ændringer i de be-

skyttede områder og at området var en del af et EF-fuglebeskyttelsesområde.

Desuagtet blev området tilplantet med rødgran. Amtsrådet meddelte derefter ejeren påbud om at fjerne beplantningen. Dette påbud påklagede ejeren til Skov- og Naturstyrelsen med henvisning til, at området og indgrebet ikke var omfattet af § 43. Styrelsen anførte, at dette spørgsmål var endelig afgjort med henholdsvis amtsrådets og styrelsens tidligere afgørelse i sagen. Endvidere tilsluttede styrelsen sig amtsrådets anmodning til politimesteren om at rejse tiltale i sagen med krav om bøde samt krav om tvangsbøder, indtil beplantningen var fjernet.

Amtsrådet anmodede efterfølgende styrelsen om en udtalelse til byretten for at dokumentere at arealet i sin helhed var omfattet af naturfredningslovens § 43, da arealet efter tidligere tørvegravning var meget heterogent med lave fugtige mosepartier og højereliggende, tørrere partier med karakter af hede.

Skov- og Naturstyrelsen vurderede, at hele det tilplantede område var omfattet af naturfredningslovens § 43 (moser) og § 43a (heder). Det bemærkes i denne forbindelse, at det er almindeligt, at der er meget jævne og glidende overgange f.eks. fra mose til hede. De nævnte overgange med små ændringer i vegetationssammensætningen vil bero på helt lokale variationer i jordbundens type og vandindhold. Ved arealberegningen af et sådant biotopkompleks skal det samlede naturareals størrelse lægges til grund. Selv om man når til det resultat, at visse af de højereliggende partier ud fra vandstands- og vegetationsmæssige kriterier snarere må

betrages som hede end som mose, vil disse arealer alligevel være omfattet af beskyttelsesreglerne i naturfredningslovens §§ 43 - 43a. Det følger af ovennævnte, at et hedeareal, der ikke opfylder det størrelsesmæssige krav for at være selvstændigt beskyttet, og som ligger i en mose, må anses som en del af denne, og er derfor omfattet af tilladelsesordningen efter §§ 43 - 43a. Baggrunden herfor er bl.a., at det ofte vil være vanskeligt at sondre mellem mose og hede. Der henvises i den forbindelse til Miljøministeriets cirkulære nr. 103 af 27. marts 1984 (Hede- og strandengscirkulæret) pkt. 4.3.

Byretten lagde til grund for sin afgørelse at det samlede areal, som anført af Skov- og Naturstyrelsen, må betegnes som mose og er omfattet af naturfredningslovens § 43. Ejeren blev idømt en bøde på 2000 kr og blev pålagt at fjerne beplantningen inden en given frist. Ved overskridelse heraf pålægges ejeren tvangsbøder på 500 kr pr påbegyndt uge efter fristens udløb.

Ejeren ankede denne dom til landsretten, som stadfæstede byrettens dom, herunder at det samlede areal ud fra en helhedsvurdering er anset som en mose omfattet af naturfredningsloven.

(Skr. af 11/7-86, 26/9-89, 22/5-90, 23/10-90, j. nr. SN 4312/9-0009 - Holsted Ret 8/11-90, PS 1/1990, Vestre Landsret 19/12-91, S 2679/1990

112. Indenrigsministeriets udtalelse om et amtsråds adgang til genoptagelse af sager og om amtsrådets tilsynsforpligtelse

En interesseorganisation klagede til Indenrigsministeriet over et amtsråds behandling af en sag vedrørende ulovlig opdyrkning af et hedeareal, der var omfattet af § 43 a.

Det fremgik af sagen, at Skov- og Naturstyrelsen havde ophævet en tilladelse, som amtsrådet havde meddelt ejeren til opdyrkning af arealet og pålagt ejeren at retablere hedearealet.

Amtsrådet meddelte senere tilladelse til at erstatte arealet, der fortsat blev opdyrket ulovligt, med et andet areal. Skov- og Naturstyrelsen ophævede denne tilladelse. Amtsrådet traf påny afgørelse om udlæg af et nyt erstatningsareal. Denne afgørelse blev påklaget til Skov- og Naturstyrelsen, der udtalte, at beslutning om genoptagelse bør træffes af den myndighed, der har truffet den endelige afgørelse i sagen. Styrelsen genoptog derefter sagen til fornyet behandling.

Indenrigsministeriet udtalte, at man var enig i, at amtsrådet havde handlet retsstridigt ved at genoptage sagen, uanset der sidst var truffet afgørelse i sagen af Skov- og Naturstyrelsen.

Indenrigsministeriet udtalte endvidere, at amtsrådet - bl.a. ved flere gange at have accepteret udlæg af erstatningsarealer - reelt havde modarbejdet klagemyndighedens endelige afgørelser i sagen i stedet for at opfylde forpligtelsen til at påse, at klagemyndighedens

afgørelser blev efterkommet rettidigt. Indenrigsministeriet fandt på denne baggrund, at amtsrådet havde tilsidesat tilsynspligten efter naturfredningslovens § 62 (nu naturbeskyttelseslovens § 73).

(Skr. af 28/4-92 j.nr. SN 4312/11-0003)

113. Henvendelse, der ikke kunne anses som en forespørgsel der er omfattet af den særlige oplysningsordning, jfr. § 3 i vådområdebekendtgørelsen, men var en udtrykkelig ansøgning om tilladelse til rørlægning af et vandløb m.v.

Et amtsråd havde indgivet politianmeldelse i anledning af, at en landmand uden tilladelse efter naturfredningslovens § 43 havde foretaget rørlægning af et vandløb m.v.

Landmanden gjorde overfor politimesteren gældende, at der ikke krævedes tilladelse efter naturfredningslovens § 43 til de udførte arbejder, idet amtskommunen ikke reagerede på hans ansøgning indenfor 4 uger, og at han derfor lovligt kunne lade arbejderne påbegynde.

Landmanden henviste herved til den særlige oplysningsordning, der hidtil har fulgt af § 3 i bekendtgørelse nr. 521 af 2. november 1983 om godkendelse m.v. efter naturfredningslovens §§ 43 og 45 af anlæg i forbindelse med visse våde områder (oplysningsordningen er videreført i § 8 i bekendtgørelse nr. 572 af 25. juni 1992 om beskyttede naturtyper og sten-

og jorddiger jvf. §§ 3-4 i naturbeskyttelsesloven).

Det følger af denne oplysningsordning, at en lodsejer, der har bedt amtsrådet om besked, om et område er omfattet af godkendelsesordningen efter § 43, har ret til at gennemføre en foranstaltning uden tilladelse efter § 43, såfremt forespørgslen ikke besvares af amtskommunen indenfor en frist på 4 uger.

Skov- og Naturstyrelsen udtalte i denne anledning, at landmandens brev til amtskommunen ikke var en forespørgsel om, hvorvidt de pågældende arealer var omfattet af godkendelsesordningen efter naturfredningslovens § 43, men en udtrykkelig ansøgning om tilladelse til rørlægning af vandløbet og dræning af det pågældende vådområde. Det var derfor åbenbart, at landmandens henvendelse ikke kunne henføres under oplysningsordningen og de retsvirkninger, der er knyttet til denne.

(Skr. af 18/10-1991, j.nr. SN 4312-/10-019)

114. Retablering af ulovligt opdyrket hedeareal

Vestre Landsret stadfæstede den 18. juni 1992 i ankesag S 2622/1991 en dom afsagt af kriminalretten i Frederikshavn, hvorefter der skulle ske retablering under tvang af fortløbende dagbøder af et ulovligt opdyrket hedeareal.

Et amtsråd havde i henhold til naturfredningslovens § 43 a påbudt ejeren af en 1,5 ha stor del af et større hedeareal at indstille opdyrkningen af dette og retablere arealet. Ejeren ankede amtsrådets

afgørelse til Skov- og Naturstyrelsen, der stadfæstede amtsrådets afgørelse. Ejeren ansøgte flere gange om at få sagen genoptaget, hvilket Skov- og Naturstyrelsen afviste, da der ikke var fremkommet nye oplysninger, der kunne begrunde en genoptagelse af sagen. Da ejeren fortsat undlod at efterkomme Skov- og Naturstyrelsens påbud om retablering af området, blev der rejst tiltale.

Der forelå oplysninger om vækst i 1985 af hedelyng og klokkelyng på det omstridte areal, og på luftfotos fra 1961 og 1981 fremtrådte arealet som udyrket hede. Eventuel dyrkning af arealet havde været yderst ekstensiv, og Kriminalretten i Frederikshavn fandt, at området ved ikrafttrædelsen den 1. januar 1984 af naturfredningslovens § 43 var en del af et større hedeareal.

Kriminalretten afsagde den 18. oktober 1991 dom i sagen (P.S. 52-6/1990) og tilpligtede ejeren inden et halvt år under tvang af fortløbende dagbøder, at retablere hedearealet som nærmere angivet i Skov- og Naturstyrelsens påbud.

Ejeren ankede kriminalrettens dom til Vestre Landsret, der stadfæstede dommen, dog således at et mindre areal udgik af det område, der skulle retableres.

Landsretten lagde afgørende vægt på, at luftfotografier fra 1960, 1979 og 1981 sammenholdt med oplysninger om tilstedeværelse af rester af hedelyng og klokkelyng på arealet viste, at arealet på tidspunkterne for optagelsen af fotografierne var hede. En mindre del af det omstridte areal fremstod dog på luftfotografierne som lysere end resten, og retten fandt det betænkeligt at forkaste på-

standen om, at dette mindre areal den 1. januar 1984 var opdyrket. Med denne rectifikation stadfæstede landsretten kriminalrettens dom.

(Skr. af 14/7-92, j.nr. SN 4312/14-0033)

115. Put-and-take i mergelgrav

Et amtsråd gav en lodsejer tilladelse efter naturfredningslovens § 43, stk. 1, til at etablere en lystfiskersø i en gammel mergelgrav. Tilladelsen blev givet på vilkår af, at der hverken blev fodret, opdrættet ænder eller lignende.

Tilladelsen blev anket af en naturorganisation. Skov- og Naturstyrelsen besigtigede søen, der fremtrådte som en fin naturlokalitet midt i agerlandet. Søen var ca. 10 meter dyb og havde en naturlig bestand af både skaller, gedder og ål.

Skov- og Naturstyrelsen omgjorde amtsrådets afgørelse. I afgørelsen blev det fremhævet, at udsætning af ikke-hjemmehørende fiskearter ville ændre den biologiske balance i søen væsentligt til ugunst for de naturligt hjemmehørende arter, der var i søen. Det blev endvidere fremført, at færdslen af lystfiskere ville forstyrre de fugle, der brugte området til hvile, fødesøgning og evt. yngleområde.

Samlet ville den biotop, som søen udgjorde, derfor blive ændret væsentligt, hvis der etableredes put-and-take fiskeri søen.

(Skr. af 21/4-92, j.nr. SN 4312/11-0032).

116. Vilkår i forbindelse med etablering af put-and-take i nedlagt grusgrav.

Et amtsråd gav i medfør af naturfredningslovens § 43 et privat firma tilladelse til at etablere en lystfiskersø i en tidligere grusgrav, hvori der var dannet flere søer. Grusgravningen ophørte for 15 år siden, og firmaet ønskede at uddybe en af søerne samt tilføre muld til det omkringliggende område, for at gøre dette mere attraktivt.

Amtsrådet havde i tilladelsen stillet vilkår om, at de udsatte fisk ikke måtte fodres, samt at søen skulle anlægges med flade brinker. Afgørelsen blev påklaget af en nabo, som bl.a. henviste til, at udsætning af fisk ville udrydde søens paddebestand.

Ved Skov- og Naturstyrelsens besigtigelse kunne det konstateres, at den sø, der ønskedes som lystfiskersø, tillige var den med den største vanddybde. Det var således den sø, der var mindst vigtig for padderne, mens de lavvandede søer, der er vigtige for padderne, forblev urørte. Området var iøvrigt præget af en flora tilpasset den næringsfattige jordbund i området.

I Skov- og Naturstyrelsens afgørelse blev der lagt vægt på at bevare den flora og fauna, der er tilpasset de næringsfattige forhold i grusgraven. Dette skete ved en stadfæstelse af amtsrådets afgørelse med skærpede vilkår om, at der ikke måtte tilføres jord udefra.

Genetablering af plantevækst i området skete langsomt, og for at bevare bredvegetation og sikre redemuligheder for fugle, blev der

derfor også stillet vilkår om, at der ikke måtte fiskes fra en del af søbredden.

(Skr. af 19/6-92, j.nr. SN 4312/10-0021)

117. Præmisser i dom fra Vestre Landsret om, hvorvidt en temporær sø, hvis vandareal er afhængigt af spildevandstilførsel, er omfattet af § 43.

I en sag ved Vestre Landsret, hvor en lodsejer var tiltalt for overtrædelse af naturfredningslovens § 43 ved uden tilladelse fra amtskommunen, at have foretaget sænkning af vandstanden i en naturlig sø større end 500 m², udtalte retten bl.a.:

"Den omstændighed, at en sø udtørres helt eller delvis om sommeren findes ikke at udelukke, at søen kan være omfattet af naturfredningslovens § 43. Der findes endvidere at måtte gives anklagemyndigheden medhold i, at der ved vurderingen af arealkravet på 500 m² tillige må tages hensyn til forekommende vegetation, og at også en sø, der helt eller delvis er opstået ved menneskelig indsats for en kortere eller længere årrække siden, kan være omfattet af § 43. En sø, hvis eksistens eller opfyldelse af arealkravet på 500 m² forudsætter tilførsel af spildevand, findes derimod ikke at kunne anses for en "naturlig sø" i naturfredningslovens forstand. Da det ikke kan anses for godtgjort, at søen på tiltaltes ejendom også uden tilførsel af spildevand ville have haft et vandareal over 500 m², findes det herefter ikke med fornøden sikkerhed at kunne fastslås, at søen, da tiltalte foretog de påtalte foran-

staltninger, var omfattet af naturfredningslovens § 43. Tiltalte frifindes derfor for den rejste tiltale."

Vestre Landsrets Dom 14. maj 1992
-Anke 5-S.738/1990 - Ugeskrift for
Retsvæsen 1992 s. 679

§ 43 NYT

side